

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
2. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.
3. Дебре Р. Введение в медиологию/ Р. Дебре; [Пер. с франс. Скура-това Б.М. – Серія: Образ общества. – Праксис. – 2010. – 368 с.

СЕЛЬСЬКА ВІКТОРІЯ ВІКТОРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри загальнотеоретичної юриспруденції

СУБСИДІАРНА ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) є органом, який забезпечує дотримання і виконання Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [1] державами, які її підписали. Україна також є її державою-учасницею, тому рішення цієї авторитетної судової інстанції є обов'язковими для виконання на її території та визнаються на законодавчому рівні джерелом права [3]. Акти, які приймаються ЄСПЛ, є актами багаторазового застосування і можуть бути використані невизначеним колом осіб.

Все більше практика ЄСПЛ знаходить місце в дослідженнях вітчизняних вчених, в тому числі в галузі загальнотеоретичної юриспруденції. Велика увага приділяється тому, як такі рішення впливають на роботу судів загальної юрисдикції, Конституційного суду України, адже по суті рішення ЄСПЛ є прецедентом. Це знаходить відображення в працях таких вчених як: П.М. Рабінович, Л.А. Луць, С.В. Шевчук, М.М. Антонович та інших. Розглянемо, яким чином субсидіарна юридична відповідальність знаходить відображення в рішеннях ЄСПЛ.

Суб'єктом субсидіарної відповідальності може бути фізична, юридична особа, а також держава, яка несе відповідальність за дії її органів. Правовою підставою цього є Основний закон держави – Конституція. Згідно ч.4 ст.55, кожен має право після використання всіх національних засобів юридичного захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна. А також, відповідно до ст.56, кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів

місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень [2].

На сьогодні, одним із найпоширеніших способів притягнення держави до юридичної відповідальності є звернення саме до ЄСПЛ. Далі приведемо приклади таких судових рішень.

6 березня 2018 року ЄСПЛ прийняв рішення у справі «Михайлова проти України» [4], де визнав порушення частини 1 (право на справедливий судовий розгляд щодо вимоги неупередженості) і частини 3 (б) статті 6 (щодо недостатності коштів і часу для підготовки захисту), статті 10 (право на свободу вираження поглядів) Європейської конвенції і статті 2 Протоколу № 7 (право на оскарження притягнення до юридичної відповідальності).

Суть позову полягала в тому, що О.Михайлова, виступаючи в суді як відповідач, подала мотивовану заяву про відвід судді. А суддя визнав представлені нею факти як вираження неповаги до суду, про що наступного дня було складено адміністративний протокол. Інший суддя, який розглядав цю справу, виніс рішення про визнання вини О.Михайлової та призначення покарання у вигляді адміністративного арешту на 5 діб.

Детально дослідивши обставини справи, Європейський Суд визнав, що у даній справі було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції щодо вимоги неупередженості суду, порушення пункту 1 статті 6 та пункту 3 (б) статті 6 Конвенції у зв'язку з тим, що Заявниці не було надано достатньо часу та можливостей для підготовки захисту, а також порушення статті 10 Конвенції у розрізі права на свободу вираження своєї думки. Також Суд знайшов порушення статті 2 Протоколу № 7, оскільки українське законодавство на той момент не передбачало можливості оскаржити рішення про притягнення до адміністративної відповідальності. ЄСПЛ призначив Заявниці компенсацію нематеріальної шкоди в сумі 3000 євро, а також 5200 євро судових витрат.

Резонансним стало рішення ЄСПЛ «Бурміч та інші проти України» [5]. Воно стало одним з наймасштабніших за всю практику роботи суду, оскільки ним було об'єднано і розглянуто більше ніж 12 тис. заяв проти України. Предмет заяв полягав у невиконанні Україною остаточних рішень судів.

Суд визнав, що Україна порушила права своїх громадян, які домоглися остаточних судових рішень, проте не можуть отримати їх виконання. рішення ЄСПЛ у справі «Бурміч проти України» є остаточним та не підлягає оскарженню. Його передано Судом до Комітету Міністрів Ради Європи для виконання. Це може призвести до додаткового навантаження на бюджет України в розмірі 25 млн євро «справедливої компенсації». До того ж проти України можуть бути застосовані санкції політичного характеру (наприклад, позбавлення права голосу, або призупинення членства, або навіть виключення з Ради Європи). Звісно, такі політичні кроки дуже негативно позначаються на репутації

нашої держави та навряд чи сприятимуть її розвитку. Крім того, прийняття рішення у справі «Бурміч проти України» матиме наслідком прискорення розгляду аналогічних справ у ЄСПЛ, які відтепер оцінюватимуться лише на предмет прийнятності та без розгляду по суті передаватимуться на виконання до Комітету Міністрів [6].

Таким чином, внаслідок фактичного порушення норм права державним органом, субсидіарна відповідальність за рішенням Європейського суду з прав людини покладена на державу Україну.

Список використаної літератури:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: з поправками, внесен. відповідно до положень Протоколів № № 11 та 14 з Протоколами № № 1, 4, 6, 7, 12 та 13) // Право України. – 2010. – № 10. – С. 215–233.
2. Конституція України : чинне законодавство зі змінами та допов. Станом на 2 січня 2018 р.: (ОФІЦ. ТЕКСТ). – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2018. – 76 с. – (Закони України).
3. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України, 2006. – № 30. – Ст. 260.
4. Рішення Європейського суду по справі «Михайлова та інші проти України» від 6 березня 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{«itemid»: \[«001-181381»\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{«itemid»: [«001-181381»]}) .
5. Рішення Європейського суду по справі «Бурміч та інші проти України» від 12 жовтня 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{«%22tabview%22»: \[«%22document%22»\], «%22itemid%22»: \[«%22001-178082%22»\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{«%22tabview%22»: [«%22document%22»], «%22itemid%22»: [«%22001-178082%22»]})
6. Мороз В. «Бурміч проти України»: неостаточна остаточноість [Електронний ресурс] / Віктор Мороз // Юридична газета. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/burmich-proti-ukrayini-neostatochna-ostatochnist.html>.

БАТАН ЮРІЙ ДМИТРОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри загальнотеоретичної юриспруденції,
фахівець науково-дослідної частини

ПРО ІНДИКАТОРИ ВИМІРУ ІНФЛЯЦІЇ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ЯВИЩ І ПРОЦЕСІВ

Будь-яку людську діяльність не слід і розпочинати (або змінювати процес її функціонування) без розробки мірила, критеріїв оцінки, індикаторів такої діяльності. Вимірювання ефективності певної діяльності загалом і, зокрема, окремих її складових належить до ключових